

TÖLLAD	VANKRID	VÄRAV	VILJA VASTUVÕTT	KUIVATI KUNI 1980				
KATLAMAJA		MUUSEUM	RAAMATUKOGU	SAUN				
PUUTÖÖKODA	<p>Hoone põhiplaan on nelinurkne, peahoone asub järvepoolsel küljes ja õuele pääseb väravatorni alt. Peahoone oli kahekorruline murdkelpkatusega, sissepääs peahoonesse oli keskosas, mille kohal toetus sammastele rõdu. Pargi pool oli majal veranda ja pääs parki.</p>			TERADE PUHASTUS				
VALITSEJA KORTER				AIT				
KUTSARI KORTER				VÖÖRUSTALL				
SÕIDU-HOBUSED				HEIN				
KANAKUUT				SÖÖGIAIT				
JÄÄKELDER	<p>UUS HÄÄRBER</p> <table border="1"> <tr> <td>LASTETOAD</td> <td>EESTUBA</td> <td>KIRJUTUS-TUBA</td> </tr> </table>			LASTETOAD	EESTUBA	KIRJUTUS-TUBA		SAHVER
LASTETOAD	EESTUBA	KIRJUTUS-TUBA						
VIINAKELDER	VANE-MAD	SAAL KOOLIMAJA	KAMIN	SÖÖGITUBA KOOLIMAJA	PUHVET LASTEAE			
					KÖÖK			

Barokse härrastemaja alumisel korrusel asusid mitmesugused abi-, kõrval- ja teenijaruumid. II korrus oli esinduslikum, mõisahärra ja tema pere eluruumidega. Peamaja seinad olid tasased ja kaunistusteta, aknad kergelt kaares ülaosaga ja paljude ruutudega. Peamajast vasakul asus madalama osaga ühendatud tiibhoone, mis on tänini säilinud.

Mõisamaja juures asuvas pargis on nähtavad fragmendid kunagistest alleedest, sirgetest puuridadest ning taotluslikust sümmeetriast. Pargis on laululava ning jaanituleplats. Pargi kõrval asub supluskoht ning üle tee spordiväljakul on võimalused sportlikult aega veeta (jalg-, korv- ja võrkpall).

Mõisakompleksi vahetus läheduses asuv **Jaanivariku tammik** (Jaanivarik) on Haanja looduspargi sihtkaitsevöönd. Tammik on 130 – 200 aastat vanune ning teda on peetud Võrumaa kauneimaks. Mõisa ajal oli tammikus ratsutamisrada ja mõisaomanike kalmistu. Lisaks tammedele on seal arvukalt teisi laialehelisi puid ning liigirikas rohurinne (nt kuni 6 sõnajalaliiki).

Haanja Vallavalitsus

Võru tee 15, Haanja
Haanja vald
65101 Võrumaa
Tel. +372 782 9111
E-mail vald@haanja.ee
www.haanja.ee

Haanja Kool

Võru tee 15, Haanja
Haanja vald
65101 Võrumaa
Tel. +372 787 8830
E-mail kool@haanja.edu.ee
www.haanja.edu.ee

Rogosi Mõia Külalistemaja

Tammiku tee 13, Ruusmäe
Haanja vald
65102 Võrumaa
Tel. +372 505 1547
E-mail: rogosi@rogosi.ee
www.rogosi.ee

Rahvusarhiiv

J. Liivi 4, Tartu
50409 Tartumaa
Tel. +372 738 7500
E-mail: rahvusarhiiv@ra.ee
www.ra.ee

KULTUURIMINISTEERIUM

ROGOSI MÕIS

Esimesed kirjalikud teated Rogosi mõisast pärinevad **16 sajandi lõpust**. Sel ajal olevat mõis kuulunud Wernickenidele. Liivi sõja ajal käis mõis käest kätte ning 1603. aastal sai see **Stanislaus Rogosinskyle**, kelle järgi mõis ka oma nime saanud on. 1629. aastal andis Rootsi kuningas Gustav Adolf mõisa Berliini Gümnaasiumi rektorile **Clas Hermann Liebsdorffile** ning selle päris hiljem tema poeg Joachim von Liebsdorff.

Liebsdorffide vapp

Glaserappide vapp

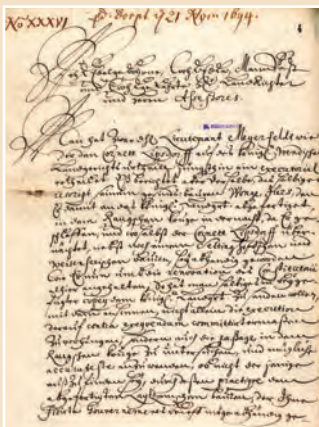
RUUSMÄE (ROGOSI)

Varem Rogosinsky või Rogosina tuntud koht nimetati 1939. aastal eestistamise kampaania käigus ümber Ruusmäeks, millena teda kaasajal peamiselt tuntakse. Viimasel ajal on mõisakompleksi nimena taas kasutusele võetud Rogosi.

Tihti on arvatud, et Rogosi mõisa kohal paiknes linnus või kindlustatud mõis juba keskajal. Seda lubab oletada mõisa ainulaadne ja omapärane planeering – sisehooviga kastellikompleks mõõtmetega 60x80 meetrit. Kolmest küljest oli ta ümbritsetud vesitõketega. On ka teada, et Rogosi ümbrust läbis keskajal tähtis Aluksne (Marienburg)-Vastseliina maantee, mille kaitseks võidi nimetatud linnus ehitada. Kuigi Rogosi pärineb keskajast, on sealsed hooned siiski uuemad, pärinedes 18.-19. sajandist. Mõisa peahoone on varaklassitsistlikus stiilis, väravatorn on 19. sajandi teisest poolest (historistlik). Rogosi mõis on ainus säilinud kastelltüüpi mõis Eestis ja ehitamise ajal (XVI saj) ainuke omataoline ehitus tervel Liivimaal.

18. sajandil juhtus mõisas nii mõndagi põnevat: nimelt kaevati Liebsdorffid mitu korda kohtuse. Ühel juhul oli mõisaomanik võtnud von Meierfeldti talupojalt Metsup Reinult omavoliliselt 75 tündrit rukist, sest pidas seda oma maaks. Kohtuhärrad käisid asja kohapeal uurimas ning andsid siis oma otsuse talupojale Wonge Jürsile, kes suutis selle väga kahtlastel asjaoludel Rõuge kortsis ära kaotada.

Kohtuasja kokkuvõte

Kapten von Altenburgi seletuskiri juhtunu kohta

Teinekord jälle avastas Viiburi tragunite rügement teel Riiga, et Rogosis töötavad ebaseaduslikult Vene puusepad, kes kõigele lisaks veel kapten von Altenburgi ründasid ja tema laadungi ära röövisid. Kapten kurdab, et mõisaomanik von Liebsdorff ei näidanud üles huvi oma alluvate üles andmise vastu.

1718. aastal abiellus Jochim von Liebsdorff

Anna Jacobina von Glaserappiga. Neil oli kaks tütar, kes samuti abiellusid Glaserappidega – vanem Jacobina Beata von Liebsdorff Gustav Berend von Glaserappiga ning noorem õde Anna Juliana von Liebsdorff kõigepealt Gustav Berendi onupoja Gustav Reinhold von Glaserappiga ning tema surma järel Gustav Berendi venna Christer Johann von Glaserappiga. Vanema õe kaudu läks Rogosi mõis Glaserappide suguvõsa kätte.

Mõisa viimane omanik Victor von Glaserapp

Glaserappid valitsesid Rogosit üle poolesaja aasta kui välja arvata paar aastat 19. sajandi alguses, mil see oli panditud **Friedrich von Essenile**. Gustav Berendi vanema poja Christer Johann von Glaserappi lapsed pantisid isa surma järel mõisa 1813. aastal oma onupojale üliõpilasele Friedrich von Essenile. Sellest kerkis suur tüli, sest von Essen ei tahtnud ära maksta mõisaga kaasas käinud võlgu. Ta suri juba kaks aastat hiljem tiisikusse.

Mõisa omanikud pärast Friedrich von Essenit olid **Otto Reinhold von Glaserapp, Alexander Constantin von Glaserapp ja Otto Woldemar Victor von Glaserapp**.

Mõis riigistati 1918/19. aastal. Mõisaomaniku poeg Guido von Glaserapp ehitas endale uue elumaja, mõisamaja jäi täiesti tühjaks ja seda lõhuti ning rüüstati. 1934. aastal kolis mõisa peahoonesse kool. Viimase mõisaomaniku järeltulijad olid Eestit külastades rõõmsalt üllatunud ja õnnelikud leides eest alles olevad majad ja väga rahul sellega, et peahoone on andnud varju just koolile.

Põhikool asub mõisas nüüdki. Kogu Ruusmäe elu keerleb mõisa-kompleksi ümber. Mõisas asub lisaks põhikoolile veel lasteaed, raamatukogu, rahvamaja, koduloomuuseum, söökla ja külalistemaja.

Mõisa väravatornis asub **koduloomuuseum** on avatud juunis, juulis ja augustis iga päev, v.a. esmaspäeval, kella 12 -17.